

возвращению активов. Второе издание. 2010. URL: <https://Users/Admin/Desktop/%D0%90%D0%A0%D0%9C%D0%90/Tracing%20Stolen%20Assets%20>.

2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (укр/рос) : Конвенція; ООН від 31.10.2003. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_c16
3. Criminal asset recovery in the EU: Europol Criminal Assets Bureau, Financial Intelligence European Police Office (Europol). 2016. URL: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/criminal_asset_recovery_in_the_eu_web_version_0.pdf
4. Буяжди Г. Історія формування та передумови виникнення національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Підприємництво, господарство і право. 2018. №3. С. 143-147.
5. Давидюк А. М. Правове забезпечення публічного адміністрування у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.07 К.: ВМУРЛ Україна, 2020. 204с.

УДК 343.148

Пілюков Ю. О.

к.ю.н., старший викладач кафедри кримінального права та процесу і правоохоронної діяльності

Західноукраїнського національїуї університету, провідний фахівець

Тернопільського НДЕКЦ МВС України

ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ОБЛІКІВ У РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Успішна боротьба із злочинністю не можлива без інформаційного забезпечення та своєчасного отримання різних відомостей щодо об'єктів, які потрапляють до уваги правоохоронних органів в процесі розслідування.

З метою виявлення, розслідування та запобігання кримінальних правопорушень при здійсненні досудового розслідування в системі органів внутрішніх справ функціонують криміналістичні обліки, сукупність яких утворює систему, що у криміналістиці визначається як кримінальна реєстрація.

Вважається, що «криміналістичний облік це заснована на наукових даних і узагальненнях практики боротьби зі злочинністю система реєстрації, зосередження і систематизація об'єктів за їх ідентифікаційними ознаками з

метою використання облікових даних для попередження і розкриття злочинів» [3, с. 6].

Правовою основою функціонування криміналістичних обліків є Конституція України, закони України, нормативно-правові акти Президента України та Кабінету Міністрів України, відомчі нормативні акти МВС України, зокрема «Інструкція з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС України», затверджена Наказом МВС України від 10.09.2009 № 390 (далі Інструкція) [1].

Джерелами формування криміналістичних обліків є об'єкти (їх копії, зображення) та (або) відомості про них, що надходять з оперативних підрозділів, органів досудового розслідування, прокуратури, судів, а також з окремих міністерств та відомств України.

Інструкцією передбачено двохрівневий поділ функціонування криміналістичних обліків. Центральний - ведеться в Державному науково-дослідному експертно-криміналістичному центрі МВС України (центральної колекції) та обласний - у регіональних (обласних) науково-дослідних експертно-криміналістичних центрах МВС України (обласні колекції).

З джерел судово-слідчої практики відомо, що найчастіше об'єктами, які вилучаються під час проведення слідчих (розшукових) дій є: сліди людини (пальців рук, взуття, рукавичок); сліди транспортних засобів (протекторів шин, уламки розбитого фарного скла); сліди інструментів та механізмів (наприклад сліди знарядь злочину), а також документи, які містять реквізити та рукописні тексти; грошові купюри; вогнепальна зброя та сліди її застосування, боєприпаси; наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори; вибухові речовини; комп'ютерна техніка та програмне забезпечення; засоби звуку, - відеозапису та інші об'єкти.

З огляду на зазначений перелік об'єктів, під час розслідування кримінальних правопорушень найбільш часто використовуються такі види криміналістичних обліків, як: трасологічний; дактилоскопічний; балістичний; грошових знаків, бланків документів, цінних паперів та пластикових платіжних карток; наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів; записів голосів та мовлення осіб; облік ідентифікаційних позначень транспортних засобів та реквізитів документів та інші.

Згідно Інструкції, обліки складаються з оперативно-пошукових та інформаційно-довідкових колекцій.

Оперативно-пошукові колекції призначені для отримання інформації про осіб, які причетні до вчинення кримінальних правопорушень, їх ідентифікації, знарядь, які використовувалися під час їх вчинення, інших фактичних даних, які свідчать про вчинення кримінальних правопорушень конкретною особою (тобто сліди злочину).

У кримінальних провадженнях, після проведення експертних досліджень таких об'єктів (їх копій, зображень), на них складаються реєстраційні картки, після чого здійснюється їх перевірки за відповідними видами та рівнями

криміналістичних обліків експертної служби МВС України, а їх результати направляються на адресу підрозділів, які є ініціаторами здійснення перевірки.

Інформаційно-довідкові колекції призначені для використання об'єктів, розміщених до них, під час проведення експертних досліджень, підготовки орієнтуючої інформації, узагальнення відомостей про причини й умови вчинення кримінальних правопорушень з метою запобігання їм.

Інформаційно-довідкові колекції формуються з об'єктів, що є речовими доказами в кримінальних провадженнях, але за якими провадження було закрито і щодо яких є рішення суду про їх розміщення до колекцій, а також об'єктів, отриманих від установ, організацій, підприємств незалежно від форми власності [1]. Наприклад, вогнепальна зброя, експериментально відстріляні боєприпаси зі зброї, яка знаходиться на озброєнні в правоохоронних органах, яка є власністю фізичних осіб і посталоється на облік у дозвільній системі МВС.

Перевірка слідів за криміналістичними обліками це надзвичайно трудомісткий процес, а тому він потребує відповідної автоматизації. Одним з основних напрямів підвищення ефективності функціонування криміналістичних обліків в сучасних умовах вважається створення автоматизованих інформаційно-пошукових та інформаційно-довідкових систем (АПС, АДС) на основі застосування комп'ютерної техніки та програмного забезпечення.

Створення і використання автоматизованих інформаційно-пошукових систем у роботі експертних підрозділів є ефективним напрямом покращення процесу інформаційного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень і призначений для оптимізації функціонування криміналістичних обліків [2, с. 73].

До сучасних автоматизованих інформаційно-пошукових систем (АПС), що застосовуються для забезпечення функціонування та використання криміналістичних обліків Експертної служби МВС України відносять: системи дактилоскопічного обліку – автоматизована дактилоскопічна ідентифікаційна система (АДС) Дакто-2000; балістичного обліку - «Balscan»; обліку документів (грошових знаків, цінних паперів, бланків документів) - «ТДОД»; обліку генетичних ознак (ДНК-профілів) людини - «MCLAB»; обліку голосів диктора - автоматизована система пошуку голосів (АСПГ) «Voice»; обліку ідентифікаційних позначень транспортних засобів – «Автоексперт» та інші.

Таким чином, використання криміналістичних обліків під час розслідування кримінальних правопорушень сприяє ідентифікації та розшуку злочинців, засобів вчинення злочинів, пошуку зброї, встановленню єдиного джерела походження документів, наркотичних засобів, психотропних речовин та інших об'єктів, а сучасна автоматизація процесу пошуку необхідної інформації – є невід'ємною частиною їх успішного функціонування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Наказ МВС України від 10.09.2009 № 390 «Про затвердження Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09#Text>
2. Пілюков Ю.О. Використання інформаційних систем в експертних підрозділах МВС України : дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09. Київ : КНУВС, 2009. 257 с
3. Разумов Э.А. Криминалистические учеты: Методическое пособие. – К.: РИО МВД Украины, 1991. – 244 с.

УДК 343.85:343.378

Рогатинська Н. З.

*д.ю.н., в. о. зав. кафедри кримінального
права та процесу і правоохоронної діяльності
Західноукраїнський національний університет*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ У МИТНІЙ СФЕРІ

На сучасному етапі світового соціально-економічного розвитку правопорушення, які вчиняються у сфері митних відносин, набули таких великих розмірів, що проблема їх усунення розглядається не тільки в межах окремих держав чи певного регіону, а й на світовому рівні. З метою створення перешкод до їх поширення та усунення негативного впливу на економіку, кожна країна здійснює комплекс заходів, спрямованих на розробку та реалізацію програм, вдосконалення національного законодавства та застосування практики боротьби з порушеннями митних правил.

Україна за вчиненням правопорушень у сфері державної митної справи за масштабами та способами вчинення, на нашу думку, посідає одне з перших місць. Це, зокрема, підтверджується розробкою державними органами цілого ряду організаційно-практичних заходів у взаємодії всіх державних органів щодо пошуку нових методів боротьби з порушеннями митних правил та посилення державного впливу у цій сфері.

На сьогодні причинами збільшення вчинення правопорушень у митній сфері є той факт, що ця діяльність стала одним із основних джерел заробітку для значної частини громадян України, потужним елементом економічної основи діяльності організованих груп, які широко застосовують схеми ухилення від оподаткування та сплати митних платежів.

Дослідженню проблеми щодо запобігання і протидії митним правопорушенням в Україні присвячені роботи українських науковців: І. Г. Богатирьова, О. І. Богатирьової, С. В. Бородіна, Л. М. Галенської, О. М. Джузи, І. І. Карпеця, Г. Л. Кохана, В. М. Кудрявцева, Є. Г. Ляхова,